

Diplomati i en oprørske tid

**Nis Ley var formand for Dansk Socialrådgiverforening
1967-1971**

Af Elsebeth Mortensen, 2016

Blå bog

- 24. november 1921 - 7. november 1986
- Uddannet som socialrådgiver: 1961- 63
- Bestyrelsesmedlem i Dansk Socialrådgiverforening (DS): 1964-71
- Formand for Dansk Socialrådgiverforening: 1967-71

- Leder i Forsvarets Oplysnings og Velfærdstjenesten, Socialsektion: 1963-70
- Socialinspektør på Ebberødgård: 1970-73
- Arbejds- og socialdirektør i Grønland: 1973-75
- Socialforvaltningschef i Viborg amt: 1975-84

Nis Leys baggrund og holdninger

Nis Leys søn¹ fortæller, at Nis Ley blev født på en mindre gård på Kegnæs i Sønderjylland. Hans far døde, da han var 11 år, og gården måtte afhændes. Han havde ingen biologiske søskende, men en kusine som plejesøster

Nis Ley kom ud at tjene som 14-årig hos en dansksindet landmand. Nis Ley har fortalt, at der i 1935 var mange tysksindede i Sønderjylland, og at han derfor lige så godt kunne være kommet ud at tjene hos en af dem, og dermed som ganske ung være blevet påvirket i tysk retning. Landmanden, som han tjente hos, trådte delvis i en fars sted, og han rådede Nis Ley til at søge ind i militæret og få en uddannelse. Han mente ikke, at Nis Ley ville blive i stand til at købe sin egen gård. Selv sagde Nis Ley, at det eneste, han havde lært i skolen, var den lille Katekismus - men den kunne han til gengæld også udenad.

¹ Om de mundtlige kilder: Jørgen Nis Ley, Nis Leys søn og Henning Lindberg, Nis Ley Leys første næstformand og senere forretningsfører i DS har været vigtige kilder til historien om Nis Ley. Flere socialrådgiverkolleger fra perioden har desuden bidraget.

Da Nis Ley var en god rytter, blev han i 1939 indrullet i Dragonregimentet. I 1943, da hæren efter Folkestrejken blev internert, var Dragonregimentet placeret ved Svendborg, og sammen med en gruppe unge underofficerer gemte han våben og ammunition, for at tyskerne ikke skulle få fingre dem. Men nogle i regimentet sladrede og udpegede gemmestedet for tyskerne. Det forargede Nis Ley, og oplevelsen blev et vendepunkt, og han besluttede at gå ind i en af militærets modstandsgrupper i København. Gruppen samlede nedkastede våben i en garage i en københavnsk baggård, men lagerets placering blev "stukket" til tyskerne, som stormede stedet, og gruppens medlemmer gik under jorden. Herefter tog han til Jylland og gik ind i en civil modstandsgruppe i Nordjylland, hvor hans svoger var distriktsleder. Nis Ley var vågen og aktiv, han tog stilling.

Efter krigen udtrykte han sin utilfredshed med militærets våbenfordeling under krigen til modstandsgrupperne. De kommunistiske modstandsgrupper var blevet forbigået², skønt de efter hans opfattelse gjorde en vigtig indsats. Han meldte sig - måske lidt i protest - ind i Socialdemokratiet på et tidspunkt, hvor mange af officererne i hæren var konservative. Nis Leys primære bevæggrund var, at han var optaget af at ville forbedre de sociale forhold. Hans egen beskedne opvækst havde givet ham rigelig social indsigt og erfaring.

Nis Ley blev gift i 1942 og fik tre børn i løbet af 40'erne.

Karriere i Forsvaret

Nis Ley steg hurtigt i graderne i Forsvaret, og på Randers Kaserne blev han formand for specialofficererne. Det var den del af officerskorpset, som ikke havde studentereksamen - her fik han indblik i det organisatoriske arbejde.

Han flyttede med dragonerne fra Randers Kaserne til Holstebro og efter et par år i Holstebro ønskede han at komme videre. I 1955 søgte han til Hærkommandoen i København, hvor han 34 år gam-

² Om Hjalp-sagen se bagest

mel blev udnævnt til kaptajn. Nis Ley blev interesseret i soldaternes sociale forhold og søgte over i Folk og Værn, der senere blev til Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste. - Nis Ley viste tidligt en evne til at aflæse en organisation. Han havde en veludviklet strategisk og organisatorisk sans, som han trak på i sit formandsarbejde i DS og udnyttede i sit senere arbejdsliv.

Fra 1958-63 var Nis Ley ansat ved Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste³. Han var med til at uddanne de første professionelle soldater og ydede hjælp, når der var problemer i soldaternes familieliv. Det var også ham, der indførte præventionsautomater på kaserne, hvilket nogle i Forsvaret syntes, var lige moderne nok!

De første tre år i København boede familien på Amager og derefter i Willemoesgade på Østerbro. På Østerbro blev han medlem af og kasserer i Socialdemokratiet i Østre Storkreds, hvor han mødte Eva Gredal⁴.

Nis Ley var karrierebevidst, og han kunne ikke komme videre i forsvaret. Han var nu på udkig efter en ny karrierevej.

Karriereskift til socialrådgiver

Nis Ley havde evner og stor interesse for arbejdet i Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste. Robert Watt Boolsen, der her var chef fra 1965, udtalte i 1991 ved Folk og Værns 50 års jubilæum⁵, at Nis Ley frem til 1965 havde æren for, at Velfærdstjenesten voksede sig stærk. Det var baggrunden for, at hæren som noget ekstraordinært gav Nis Ley mulighed for at tage socialrådgiveruddannelsen, som han som 40-årig startede på i 1961. Sønnen fortæller, at det var typisk for hans far, at han trak sit arbejde med hjem. Da han var socialrådgiverstuderende og i praktik i alkoholafdelingen i Forsorgsselskabet, kom der klienter hjemme i lejligheden på Østerbro for at få antabus. Henning Lindberg var på det tidspunkt ansat

³ Om Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste se bagest

⁴ Eva Gredal, formand for DS 1959-67, socialminister 1971-73 og 1975-78.

⁵ "Folk og Værn gennem 50 år", Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste 1991

som socialrådgiver i Forsorgsselskabet og mødte Nis Ley i praktiken. Henning Lindberg var imponeret over at møde en praktikant, der var "voksen og i uniform samtidig med, at han gik 100 procent ind i praktikanrollen".

Nis Ley skrev hovedopgave om soldaterkonernes sociale problemer. Han fik meget ud af sin studietid og omtalte sit hold som "Guldholdet", fordi mange af de studerende fik tårnhøje karakterer og senere flotte karrierer.

Formand for Dansk Socialrådgiverforening

På hovedbestyrelsens møde i september 1966 meddelte Eva Gredal, at hun ville slutte som formand til maj 1967, og hun foreslog bestyrelsesmedlem Nis Ley som sin efterfølger. Af referatet fremgår, at han efter indgående overvejelser sagde ja til at lade sig opstille. Der var fuld enighed i hovedbestyrelsen om at opstille ham som formandskandidat, og Eva Gredal fik fuldmagt til at meddele beslutningen på formandsmødet⁶ i februar 1967.

Det var lidt af en rejse, Nis Ley indtil da havde været på! Hans opposition til den konservative kultur i hæren skubbede til hans indmeldelse i Socialdemokratiet. Samtidig med at han flyttede til København til sit nye arbejde i Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste, kom han ind i en meget aktiv socialdemokratisk partiafdeling i Østre Storkreds, hvor han mødte Eva Gredal, som allerede da var en dame med indflydelse i Socialdemokratiet. Arbejdet i Velfærdstjenesten førte til uddannelse som socialrådgiver, hvorefter han i 1964 blev valgt ind i Socialrådgiverforeningens bestyrelse med Eva Gredal som formand, for til sidst i 1967 selv at blive valgt til formand.

Nis Ley har fortalt, at han blev valgt til DS-formand som det mest acceptable kompromis, fordi den splittede venstrefløj ikke kunne

⁶ I 1964 blev kredsforeninger og faggrupper en formel del af strukturen med mulighed for økonomisk støtte, men uden særlig præcise funktioner. Igennem nogle år mødtes hovedbestyrelsen med formændene for faggrupperne og kredsforeningerne et par gange om året.

blive enig om at stille med en kandidat. Han fik 153 stemmer og blev valgt med et pænt flertal, mens modkandidaten Aage Christensen (kommunist og Eva Gredals tidligere næstformand) fik 113 stemmer.

Nis Ley var bestyrelsesmedlem i Socialrådgiverforeningen fra 1964-71, fik plads i Forretningsudvalget (FU) i 1966 og var formand fra 1967-71. De første to år med Henning Lindberg som næstformand. Da denne blev forretningsfører i DS i 1969, blev Sigrud Hansen valgt til næstformand. I Nis Leys første bestyrelse sad flere stærke og markante kvinder, blandt andre Sigrud Hansen og Mette Groes. Sidstnævnte var han uddannet sammen med. I hans anden bestyrelse sad Susanne Voldby, som blev hans efterfølger. Alle taler om, at Nis Ley var respektfuld i samarbejdet. Det var i den nye kvindebevægelses start, men hans ledelsesstil gav ikke grund til kvindeoprør!

Nis Ley passede sit fuldtidsarbejde i Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste samtidig med formandskabet. Han gav middag til DS-bestyrelsen hjemme hos sig selv, når der var møde. To skarpe, kritiske og velformulerede studerende - og senere markante repræsentanter for faget - Peter Duus og Tine Hougaard (Egelund) sad i Nis Leys sidste bestyrelse. Nis Ley var rummelig, og sønnen husker, at snakken var livlig på møderne, og bagefter hyggede bestyrelsen sig på et værtshus nede ved Østerport station.

Nis Ley skrev ledere, men markerede sig ellers ikke meget i Socialrådgiveren. Det lod han andre om. Han skrev ledere om klassiske formandsemner så som tjenestemandskommissionen af 1965, om dens langsommelighed, som virkede "stærkt hæmmende på arbejdskraftens bevægelighed". En anden leder vedrørte en konflikt i Dansk Flygtningehjælp, hvor alle socialrådgivere havde sagt op på grund af utilfredshed med arbejdsvilkår.

Centrale emner i perioden: Uddannelse, studenterindflydelse, forskning, faglig udvikling og ny struktur i DS

Nis Leys formandstid var præget af Socialreformkommissionen, som var blevet nedsat i 1964. Kommissionens arbejde udgjorde en baggrundskulisse for diskussionerne i fagbladet Socialrådgiveren.

I tilbageblikket ser det ud som om, Socialreformkommissionen i perioden tog luften ud af arbejdet i DS' socialpolitiske udvalg til trods for en stærk bemanning med blandt andre to tidligere formænd Else Bloch og Eva Gredal. Det har tilsyneladende været svært at engagere sig og finde retningen i afgrænsede socialpolitiske opgaver, når hele systemet var under opbrud. Men der blev nedsat et udvalg omkring Socialreformen med Flemming Hansen fra Nordjylland i spidsen, som virkede. "Udvalget udførte et godt arbejde, ja beskrev næsten en hel socialreform", siger Henning Lindberg i dag. Socialrådgivernes engagement i uddannelse og forskning blev kraftigt stimuleret af kommissionsarbejdet. Bent Rold Andersen, forskningsleder på Socialforskningsinstituttet, der leverede forskningsresultater til Socialreformkommissionen, var tæt på socialrådgiverfaget og skrev ofte i bladet.

Generelt var tiden domineret af det antiautoritære ungdomsoprør, og fagbladet Socialrådgiveren spejlede tiden og dens diskussioner. Informations chefredaktør Ejvind Larsens artikel "Teknokrati anarki eller folkestyre" fra 1967 var helt i trit med tidsånden, og et gammelt bekymringsemne i bladet handlede om ungdommens seksuelle adfærd og et nyt om ungdommens hashmisbrug.

Kampen for uddannelse: Hele Nis Leys formandstid var præget af stor efterspørgsel på socialrådgivere, mangel på socialrådgivere og ønske om flere uddannelsesinstitutioner. Nis Ley var engageret i hele uddannelsesspektret og skrev flere ledere om videreuddannelse (Årskursus) og den manglende vikardækning. I en artikel foreslog han, at ledige pladser på uddannelsernes hold kunne benyttes af færdiguddannede socialrådgivere, der havde brug for opdatering. En af hans sidste ledere fra 1970 handlede om finanslovsbesparel-

ser: Ingen praktiklærerløn og ingen ny Social Højskole i Ålborg til trods for mangel på socialrådgivere. Nis Ley, der sjældent udtrykte sig med følelse, skjulte ikke sine skuffede forventninger. Måske udsvang hans engagement i uddannelse af hans egen kamp for uddannelse. Han forstod bedre end nogen også den personlige værdi af uddannelse.

Men andre organiserede sig og tog selv affære: I 1970 startede Den frie sociale Skole, en ny samfundskritisk socialrådgiveruddannelse på initiativ af blandt andre afviste socialrådgiveransøgere. Skolen var i sin korte levetid på ca. et år både en udfordring og til inspiration for den etablerede socialrådgiveruddannelse.

Samme år omtalte Tine Hougaard (Egelund) en betænkning i Socialrådgiveren om en cand. soc. uddannelse, som hun dog vurderede, havde lange udsigter, og det havde hun ret i: Først i 1992 startede den sociale kandidatuddannelse.

Øget pres for studenterindflydelse: Redaktøren på Socialrådgiveren, Svend Andreasen, skrev i en underfundig stil, og han var et godt match til Nis Leys lidt tørre tone. Svend Andreasen skrev ledere med overskrifterne "I al ubeskedenhed" og "Betragtning over den store afmagt" og stod bag interviewet "Samtale på ageren" med Nis Ley og rektor Aage Valbak. Interviewet tog afsæt i en meget kritisk artikel⁷ af studerende Peter Duus om socialrådgiveruddannelsens mange mangler: For lang praktik, for megen udenadslære, forældede aldersgrænser og et ønske om en socionomtittel. Aage Valbak lovede i interviewet et undervisningsråd, og han så frem til ændringer (forbedringer) i undervisningsformen. Det er tydeligt, at de studerende havde fået større indflydelse, og i tråd med dette var der en annonce om nordisk konference for socialrådgiverstuderende.

I november 1968 deltog Nis Ley i et weekendseminar i Århus om demokrati og trivsel på uddannelsen arrangeret af de studerendes

⁷ Studenterbladet, Danske Studerendes Fællesråd 1968

råd i Århus og med deltagere af studerende fra Odense og København. Nis Ley søn var til stede, og han fortæller, at hans far havde det fint med de rebelske studerende. De inspirerede ham. I referatet stod der: "I forbindelse med begrebet studenteroprør understregede Nis Ley, hvor vigtigt det er for de studerende, hvis de ønsker medbestemmelse og medansvar, klart at formulere hvorfor og på hvilke områder." Nis Ley stod fast på at stille traditionelle politiske krav.

Forskning og faglig udvikling: Artikler om forskning i socialrådgivning af Bent Rold Andersen og Kaj Westergaard (begge SFI) var bidrag til den faglige oprustning sammen med artikel om "Forskning i socialrådgivningsmetoder" af lektor, socialrådgiver Grethe Sørensen. Psykolog og lektor på socialrådgiveruddannelsen P.H. Kühl skrev om socialrådgiverens sociale rolle, og det startede en imponerende bølge af artikler fra socialrådgivere om emnet.

Nogle gange var Socialrådgiverforeningens faglige ambitioner større, end hvad evnerne og kræfterne rakte til. Fra 1967-69 havde foreningen nedsat Klassifikationsudvalget, som skulle undersøge, "om der findes grundlag for at søge tilvejebragt et socialt klassifikations og/eller diagnosesystem, og om et sådant ville kunne anvendes indenfor samtlige de områder, hvor socialrådgiverne er beskæftigede." Man forudså at arbejdet ville strække sig over flere år, men nedlagde udvalget i 1969 – uden at der rigtig var kommet noget ud af det.

I 1970 var der mange bolde i luften, mange debatter i gang, mange signerede artikler, og mange havde lyst til at ytre sig. Der kom indbydelse fra Nordiske Socionomforbunds Samarbejdskomité til en nordisk priskonkurrence om faglige artikler. Formålet var et fælles nordisk tidsskriftsamarbejde. Initiativet bakkedes op af en fælles nordisk særudgave med nordiske artikler, hvor artiklen fra Danmark handlede om: "Metoder i tværfagligt samarbejde" af lektor Grethe Sørensen. Også i forandringsstider tager ting tid, og først

godt 10 år senere udkom det første nummer af Nordisk Socialt Arbeid, som eksisterede fra 1981- 2008

Ny struktur i DS: Som formand var Nis Ley medlem af forskellige interne udvalg, hvor det vigtigste var Strukturudvalget. Strukturudvalget skulle udarbejde et forslag til en ny tidssvarende foreningsstruktur i DS, der grundet mange nyuddannede var i stadig vækst⁸. Det var et ønske, at generalformsamlingen skulle erstattes med et repræsentantskab, valgt af 8-10 kredse og indebære en centralisering af foreningens fagpolitiske arbejde og en decentralisering af den mere professionelt betonedede virksomhed som medlemssager og lignende. Strukturudvalget havde mange muskler med blandt andre Eva Gredal og rektor Aage Valbak som medlemmer. Strukturudvalget indkaldte den 10. januar 1970 til ekstraordinær generalforsamling, hvor det blev besluttet at et repræsentantskab skulle afløse generalforsamlingen. Daglig ledelse skulle være hovedbestyrelse med syv medlemmer og syv permanente udvalg med et hovedbestyrelsesmedlem i hvert udvalg.

“Lappeskrædderdebatten”

“Lappeskrædderdebatten” prægede Socialrådgiveren årgang 1969. I dag læses den som lidt af et kuriosum, men i 1969 var det alvor, godt nok på forskellig måde for de forskellige debattører. Debatten var startet af socialrådgiverstuderende Hans Erik Rasmussen og handlede om sociale problemer som samfundsskabte problemer og socialt arbejde som symptombehandling. Hans Erik Rasmussen spurgte, om socialrådgiverne arbejdede for samfundsmagten eller klienten? Og sluttede “Alle I der sidder derude og “fungerer” kender svaret. Men hvad gør I ved det?” - Der var opbakning især fra medstuderende med blandt andet krav om, at DS skulle vise et klart politisk ansigt og krav til uddannelsen om, at “socialrådgiverne skulle have et bedre greb om sociologien”.

⁸ I 1967 havde DS i alt 1.132 medlemmer, som i 1971 var vokset til i alt 1.905 medlemmer.

Senere DS-formand Bjørn Christensen og andre markante socialrådgivere fra praksis svarede, at det var vigtigt at skelne mellem erhverv og politisk indstilling, at DS havde brug for en ledelse, der kendte sin begrænsning og vidste, hvad den havde mandat til. Socialrådgiver Gunnar Lau talte om "folk med en fiks idé, der i deres grænseløse foragt og blinde raseri, finder roden i alt ondt uden for mennesket selv." "Lappeskrædderdebatten" bragte følelserne i kog!

Men socialrådgiver Lis Føltved bakkede de studerendes kritik op med ønsket om, at socialrådgiverne gjorde sig gældende overfor Socialreformkommissionen ved at pege på behov for forskning, for derved at kunne reducere antallet af klienter. Hans-Erik Rasmussen afrundede debatten med at beklage, at kun få uddannede socialrådgivere havde svaret. Han svarede selv med krav om uddannelse i nedbrydning af hierarkier og omgåelse af love. I dag siger Hans-Erik Rasmussen, at han og flere medstuderende var optaget af at få socialrådgiverne til at tage stilling til deres rolle i samfundet. I den kamp allierede de socialrådgiverstuderende sig med studenteroprøret på universiteterne og ikke med Dansk Socialrådgiverforening, som de opfattede som en del af the establishment.

I 1971 fik "Lappeskrædderdebatten" ny næring af to foredrag trykt i Socialrådgiveren fra folk med autoritet og status. Det ene var den norske rektor Otto Hauglin, der sagde, at socialrådgiverne skulle vælge side i kampen mellem teknokrati og menneskeværd. Det andet var den svenske lektor Magnus Sundgren, der sagde, at "socialarbejderen bevidst skal arbejde på at afstedkomme en intellektuel, politisk og kulturel bevidsthed hos de mennesker, han eller hun skal arbejde med." Og han lagde vægt på, at socialarbejderen skulle forske og blive i stand til at påvirke ressourcefordelingen i samfundet. - Der blev talt med store bogstaver, og den politiske dagsorden var tydelig. Både de politiske krav og forventningerne til socialrådgiverne var kæmpestore. Bjørn Christensen, tidligere kritiker af Lappeskrædderdebatten, medgav i anden runde, at den mangel-

fulde kommunikation af socialrådgivernes synspunkter til forbrugere og politikere var et fundamentalt problem.

Formanden og bestyrelsen blandede sig ikke synligt i "Lappeskræderdebatten". Susanne Voldby, som sad i bestyrelsen fra 1969, fortæller i dag, at bølgerne ofte gik højt på bestyrelsesmøderne. Man var politisk uenige, om "man skulle gå til højre, til venstre eller ligegod", men man holdt uenighederne indendøre. Og tilføjer hun med latter i stemmen: "Vi havde det også rigtig sjovt!" Hun siger om Nis Ley, at han var meget rummelig og valgte sine kampe med omhu.

Diplomaten Nis Ley

Flere socialrådgivere fra den daværende bestyrelse gentager næsten enslydende, at bestyrelsesarbejdet trods de politiske uenigheder forgik i en venlig og gemytlig atmosfære.

Som kilde giver Socialrådgiveren indtryk af, at der er rav i den i slutningen af 60'erne og begyndelsen af 70'erne. Det viser Socialrådgiverens begrænsning som eneste kilde til sandheden, for bladet blev især brugt af dem, der brændte for en sag, og af dem, der håbede på store forandringer.

Nis Leys børn fortæller, at deres far var god til at lytte og fornemme, god til "at høre græsset gro". Han var et konsensusmenneske, en mand med styr på tingene, god til at skære igennem og god til at træffe beslutninger. Tingene gled gelinde på grund af hans venlige gemyt - og en god portion charme!

Denne beskrivelse bekræftes af Henning Lindberg, der arbejdede tæt sammen med Nis Ley i alle formandsårene fra 1967-71: "Personligt satte jeg Nis meget højt. Han er den af de mange chefer, jeg har haft, som jeg fik ubegrænset tillid til. Generelt tror jeg også, at han var meget tillidsskabende". "Møderne i hovedbestyrelsen var hyggelige og produktive. De var også strukturerede, så jeg helt uden besvær kunne diktere referat under mødet på den nyanskaffede diktafon og direkte til skrivning. Det var møder, som jeg tror,

ingen gik frustrerede fra". "Jeg forbinder ikke Nis Ley med store formulerede visioner. Han havde en vældig styrke i at lytte, og han havde ikke behov for at hævde sig. Jeg tror, at han hentede meget ud af samværet med andre."

Men det betød ikke, at Nis Ley var bange for at give sig i kast med konfliktfyldte arbejdsopgaver. Det havde han vist som ansat i hæren, det demonstrerede han i sit senere arbejdsliv, og det viste han som DS-formand. Han var med til at gennemføre DS' store strukturændring i 1969 og fik sat gang i processen mod et bredere samarbejde og tilslutning til hovedorganisationen FTF, opgaver med masser af politisk konfliktstof.

Diplomatiet hindrede ikke Nis Ley i også at kunne være kontant og tydelig. Da han i 1984 sluttede i sin stilling som socialforvaltningschef i Viborg amt, blev han interviewet til Viborg Stifts Folkeblad og udtalte, at for få børn blev fjernet fra deres hjem. Nis Ley forklarede, at politikere i kommunernes socialudvalg var under påvirkning af "Søren Krarup og hans selvbestaltede komité", der mente, at børnene var forældrenes ejendom. Interviewet sluttede med en skarp og nøgtern kommentar til fremtidsudsigterne for decentraliseringen af særfor sorgen med "60-80 beboere, og det vil betyde, at nogle af de ulemper, der hører til store institutioner, bibeholdes".

"Nis Ley trækker sig tilbage"

På repræsentantskabsmødet den 14.-16. maj 1971 trak Nis Ley sig som formand.

Socialrådgivernes grund-, efter- og videreuddannelse set i sammenhæng med den kommende socialreform var et af periodens mest diskuterede emner. Som nævnt havde Nis Ley et stort engagement i uddannelse og lagde et stort arbejde i forbedringer af socialrådgivernes grund- og efteruddannelse. I lederen i Socialrådgiveren i foråret 1971 med overskriften "Nis Ley trækker sig tilbage" fremhæves hans deltagelse i planlægningen af ny uddannelsesreform. Lederen slutter med, at Nis Ley "har været faget en god re-

præsident i de sociale højskoles bestyrelse, og han har en stor del af æren for, at der nu er fem højskoler i Danmark.”

Desuden fremhæves han for sin indsats omkring DS' oplæg til tjenestemandreform og deraf følgende revision af næsten alle socialrådgiveres løn- og ansættelsesforhold. Han påskønnes for sit "realistiske klarsyn, forhandlingsevne og ukuelige arbejdsevne, som har været af afgørende betydning for de meget væsentlige forbedringer, der er opnået". Og det understreges, at han havde været trækraften i DS' strukturreform. "Ukuelig arbejdsevne" og "trækraften" er velvalgte ord for det arbejde, Nis Ley sammen med hovedbestyrelsen leverede fra 1967-71, hvor arbejdsopgaverne var store og mange.

I 1971 var Nis Ley ikke særlig synlig, han var på vej ud. Efter syv års travl virke sluttede han sin aktive tid i Dansk Socialrådgiverforening. Den efterfølgende bestyrelse med Susanne Voldby som formand fortsatte det igangværende arbejde under påvirkning af en tid i bevægelse og en tid med eksperimenter: En leder handlede om lukning af Projekt Hus og behov for flere huse og bedre behandling af stofmisbrugere. "Rapporter fra gulvspande, fabrikker og underklasse..." var et debatindlæg fra Jørgen Pedersen fra Kofoeds Skole, hvor han anbefalede socialrådgiverne at læse en række bøger, så deres sociale indignation kunne blive til solidaritet og handling. Og fra maj 1971 var medlemmerne af Socialrådgiverens redaktion på skift ansvarshavende for et nummer. Ny tid, nye emner, ny stil.

Efterskrift: Kort om Nis Leys arbejdsliv som socialrådgiver

Leder af Velfærdstjenestens socialsektion 1963-70: Efter uddannelsen fik Nis Ley rang af kaptajn under Forsvarets Oplysnings og Velfærdstjeneste, hvor han blev leder af Velfærdstjenesten og dermed leder for alle de socialrådgivere, der var ansat på landets kaserner. Tidligere rektor på Den sociale Højskole Robert Watt Boolsen blev

fra 1965 øverste chef for Oplysnings og Velfærdstjenesten. Sønnen Jørgen Ley fortæller, at Nis Ley var skuffet over at blive forbigået til denne post, men forsvaret havde ønsket en leder med civil baggrund. Lise Ravn, der havde været sekretariatsleder i DS, blev Nis Leys souschef i Velfærdstjenesten.

Socialinspektør på Ebberødgård 1970-73: Der var i Nis Leys tid på Ebberødgård en sag med offentlig kritik af institutionen, som kom på forsiden af Ekstrabladet på grund af en udviklingshæmmed, der blev udnyttet i arbejdet hos en lokal bonde. Nis Ley har fortalt sine børn, at han ændrede på det forhold, at "lægerne var konger" på Ebberødgård⁹.

Arbejds- og socialdirektør i Grønland 1973-75: I Grønland var Nis Ley på en svær opgave med at skaffe arbejdspladser til grønlænderne. Sagen omkring Den sorte Engel¹⁰ handlede om, at canadierne ikke ville ansætte grønlændere i minedriften, men blev tvunget til det. I minedriften brød man bly- og zinkmalm fra 1973-90. - Da Nis Ley arbejdede i Grønland, havde han nær kontakt til Jonathan Motzfeldt og andre politikere, som kom i hans hjem.

Socialforvaltningschef i Viborg amt 1975 – 1984: I jobbet som socialforvaltningschef fik Nis Ley brug for sin sejhed og sit diplomati. Han havde set frem til at komme hjem fra Grønland og realisere bistandslovens flotte intentioner. Men, som han selv formulerede det, kom han i stedet til at realisere tidens nedskæringer. Amtsdirektøren har fortalt sønnen Jørgen Ley, at han aldrig havde haft en bedre forvaltningschef end Nis Ley, som var afholdt og respekteret af politikerne.

I 1984 gik Nis Ley som 63-årig på pension og døde kun to år efter.

⁹ Først efter et besøg af ombudsmand Lars Nordkov Nielsen, der i 1975 beskrev forholdene som uforsvarlige, fik institutionen bevilget midler at forbedre forholdene, og brugen af tvangsmidler faldt markant.

¹⁰ Om Den sorte Engel se bagest

Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste: Institution under Forsvarsministeriet, som har til opgave at udbrede kendskabet til forswarets baggrund og virke, at udbygge kontakten mellem det civile samfund og det militære forsvar og at fremme personellets trivsel ved at bidrage til løsning af de sociale, økonomiske, juridiske og personlige problemer, der kan opstå i forbindelse med den militære tjeneste. Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste ledes af *Folk og Værn-udvalget*. Tjenestens oprindelse er Forsvarsministeriets Foretagsudvalg fra 1914, i 1941 omdøbt til Værnenes Oplysningskontor og i 1951 til Forsvarets Velfærdstjeneste. Det nuværende navn er fra 1960.

Om Hjalp-sagen: Carl Viggo Hjalp, 1900 - 1985, var en dansk generalløjtnant, der var hærchef 1957-1960. Hjalp var efter tyskernes internering af hær og flåde den 29. august 1943 chef for den illegale hærledelse, den såkaldte lille generalstab, der fastholdt loyaliteten over for de gamle samarbejdspolitikere. Dermed kom Hjalp i modsætning til den øvrige del af modstandsbevægelsen. 1957 blev han generalløjtnant og udnævnt til øverstkommanderende for Hæren. I 1960 måtte han forlade posten som følge af den såkaldte Hjalp-sag, hvor han tog ansvaret for den skæve fordeling af våben mellem hærgrupper og civile modstandsgrupper, som hans kollega i Den lille Generalstab, daværende kaptajn Svend Schjødt-Eriksen havde iværksat. Sagens kerne var især 3.000 maskinpistoler, som blev indkøbt i Sverige af Den lille Generalstab, og de fordelte grupper var især BOPA og Holger Danske, som på egen hånd måtte risikere liv og lemmer for at skaffe våben ved enten at handle med korrupte tyskere eller ved at stjæle våben fra depoter. Hjalp indrømmede og forsvarede den skæve våbenfordeling til fordel for officersgrupperne med frygten for et kommunistisk kup. Det gjorde ham til en belastning for regeringen, der i 1960 valgte ikke at forny Hjalps kontrakt som hærchef. Han tog sin afsked fra Forsvaret 1965.

Den sorte Engel: Maarmorilik, nedlagt bjergværk i det nordlige Vestgrønland, beliggende på sydbredden af Qaamarujuk Fjord cirka 60 km nordøst for Uumanaq by. Malmforekomsten blev opdaget i 1938; i 1971 fik A/S Greenex tilladelse til at bryde bly- og zinkmalm i en forekomst i 600 m højde. Minen blev kaldt *Den sorte Engel* efter en markant figur på fjeldsiden dannet af mørk skifer. Brydningen begyndte i 1973. 200-360 mand var beskæftiget ved minen, heraf cirka 40 procent grønlandskfødte. De samlede produktionsomkostninger frem til minens lukning i 1990 androg 2,6 mia. kr., hvoraf lønninger udgjorde over 1 mia. og koncessionsafgifter ca. 400 mio. kr. I 2010 genåbnede minen.